

Osobnost

I. vymezení pojmu

- osobnost se do ps dostává začátkem dvacátého století kdy se ukazuje nutnost zkoumat psychiku jako celek, nikoli jako pouhý soubor ps. fcí.
- vysvětlujeme tím fakt, že lidé se v různých situacích chovají stejným způsobem a zároveň různí lidé se ve stejné situaci chovají různě
- osobnost – celek dispozic k psychickým reakcím, který způsobuje že v téže situaci se lidé chovají různým způsobem a tyto reakce vykazují určitou jednotu cítění, myšlení, vnímání, představ a snah.
- Nemá hodnotící aspekt – každý je osobností – specifický způsob fungování člověka
- Nejednotné pojetí tohoto hypotetického konstruktů
- Příklady:
- Zásadní dva přístupy
 - a) behaviorální – systém naučených tendencí chovat se v určité situaci určitým způsobem
 - b) fenomenologický – osobnost je něco skrytého za projevy, chováním jako nepostihnutelná podstata.

Srovnání tří přístupů k osobnosti:

	Psychoanalýza	Behaviorismus	Humanistická ps.
Názor na lidskou povahu	negativní	neutrální	pozitivní
Je chování svobodné?	determinované	determinované	svobodná volba
Základní motivy	sex a agrese	drives	sebeaktualizace
Struktura osobnosti	id, ego, super-ego	zvyky	jáství
Role nevědomí	maximalizovaná	prakticky neexistující	minimalizovaná
Pojetí svědomí	super-ego	sebe-zpevňování	ideální já
Vývojový důraz	psychosexuální st.	kritické situace, učení, identifikace	vývoj sebepojetí
Bariéry osobního růstu	nevědomé konflikty, fixace	maladaptivní zvyky, patologické prostředí	inkongurence

Df: organizovaný, dynamický a interindividuálně odlišný celek psychofyzických dispozic, determinující průběh a projevy psychických procesů (chování a prožívání).

II. struktura osobnosti

cattell, eysenck,

odhlédneme-li od různých přístupů, pak osobnost tvoří:

- a) schopnosti – motorické, senzorické, intelektové
vlohy, schopnosti, nadání, talent
- b) profilující vlastnosti
temperament, charakter
- c) motivace

Temperament

Z vlastní zkušenosti víme, že mezi lidmi jsou v oblasti prožívání velké rozdíly, dokonce i u jednoho člověka můžeme pozorovat určité výkyvy. Přesto lze v prožívání jednoho člověka pozorovat většinou ustálené způsoby prožívání. Čím je to podmíněno? Temperamentem - konstitučním základem emocí (nejen jich).

Slovo T má pro laiky jiný význam. Řekneme-li temperamentní žena, myslíme tím ženu energickou, dynamickou, aktivní, živou a vznětlivou. Málokdy to říkáme o mužích. Ovšem v psychologii má T úplně jiný význam.

T chápeme jakou označení celé skupiny vlastností, které člověka profilují především směrem ven.. Jde o tzv. vrozený základ osobnosti (kam ještě např. patří vlohy jako základ pro rozvoj schopností.)

T jako dispozice k emocionálním reakcím.

T je určován především vrozenými vlastnostmi nervové soustavy. Jde o jakési základní citové ladění člověka. T vlastnosti jsou podmíněny patrně tím, jak v CNS vznikají, probíhají a jak rychle se střídají vzruchy a impulsy.

Základní temperamentové charakteristiky:

- 1) intenzita a rychlost reagování člověka na různé podněty
 - 2) odolnost vůči silným a dlouhotrvajícím podnětům
 - 3) citovost - míra stálosti prožívání
 - 4) náladovost - jak je člověk ovládán svými emocemi, a jaké je jejich převažující ladění
 - 5) výrazovost - míra, v níž se emoce projevují navenek, a způsob, jímž k tomu dochází.
- T se tedy projevuje v celkovém způsobu reagování člověka na jakékoliv podněty prostředí. Zahrnuje konkrétní vnější charakteristiky jeho projevu - gestikulaci, mimiku, tempo řeči, chůzi, pohyby.

Jelikož jde o vrozenou dispozici, lze ho výchovou ovlivnit jen málo. (překrývání s charakterem).

III. dynamika osobnosti

hybné síly osobnosti, osobnostního dění, na kterém se vedle motivace podílí i ostatní složky.

- motivace
- inteligence
- temperament a charakter
- postoje

kdy hlavní autoregulační úlohu v řízení hraje vůle.

významnou úlohu v dynamice hraje Já

já – a) sebepojetí

b) nejvyšší úroveň integrace osobnosti - psychický aparát

Sebepojetí

– relativně stálý a ucelený, současně však měnící se vztah lidského jedince k sobě samému i k subjektivně důležitým skutečnostem jeho života.

- co si o sobě myslíme, jak si sebe představujeme, jak se vnímáme, prožíváme, což nakonec ústí v hodnocení sebe. Zahrnuje naše postoje, hodnocení vztahů, hodnotový žebříček a tak se stává jedním z významných motivačních zdrojů.

Kdo jsem?

- 1) identita – jméno, pohlaví, sociální role
- 2) vlastnosti projevující se hlavně ve vztazích
- 3) sebehodnocení

- 4) hodnoty a svědomí
- 5) tělesné schéma a vnější zjev

Reálné já – jak sebe člověk vnímá a hodnotí, to co považuje u sebe za reálné

Ideální já – individuální názor, co je žádoucí a správné, co by si přál, co uznává za pozitivní hodnotu ve směru usilování.

- a) ideály – považuje je za možné a dosažitelné – mají motivační sílu
- b) maximalizmy – nepovažuje je za dosažitelné, ale určují mu obecný směr snažení, body na obzoru – i to působí motivačně

síla ega – rozpor, vyjadřující míru nespokojenosti člověka se sebou samým.

Vývoj já: od tělového schématu přes sociální já k sebehodnocení

- 1) tělesné schéma – receptory, vitální pocity
- 2) sociální já – křestní jméno, vědomí jedinečnosti a kontinuity, přebírání rolí, mead,

www.euroekonom.sk